

Politiske saker må være tilstrekkelig opplyst og utredet

Kommunal Rapport 17.02.2020

Når politikerne skal diskutere en sak på sakslista, hvor vide er da rammene for hva man kan diskutere og ta stilling til? Og hva med saker som ikke har funnet veien til sakslista?

SPØRSMÅL: Hva menes med «en sak som ikke er oppført på saklisten»?

I kommunelovens § 11–3 første avsnittet, andre setning, står det at «En sak skal settes på sakslisten hvis minst en tredel av organets medlemmer krever det», og i siste avsnitt står det at «Et folkevalgt organ kan fatte vedtak i en sak som ikke er oppført på sakslisten, hvis ikke møtelederen eller en tredel av de møtende medlemmene motsetter seg det.»

Hva menes med en sak som ikke er oppført på saklista i denne sammenhengen?

SVAR: Utgangspunktet er her saklisten slik den ser ut i innkallingen. Denne er det i utgangspunktet ordfører eller fylkesordfører som fastsetter. Bestemmelsen om rett for en tredel av medlemmer til å kreve en ny sak ført opp, innebærer at disse kan pålegge ordfører å sette den inn der.

Normalt er dette presist nok som angivelse av og ramme for det som skal behandles og tas stilling til i møtet. Problemet om hva som er samme sak, kan imidlertid oppstå hvis det blir tatt opp nye spørsmål eller satt fram nye forslag som det hevdes er en del av samme saken, men som utvider rammen for denne vesentlig.

Dette er ikke noe problem så langt ingen protesterer mot en slik utvidelse av rammen for saken. Innlegg som tar opp andre temaer eller synspunkter enn de som ligger i saksforelegget til saken, vil normalt være uproblematisk, og det er ikke mulig å avskjære slike synspunkter hvis den som tar opp disse, hevder at det er nødvendig å se saken som behandles i sammenheng med disse.

Det samme gjelder som alminnelig utgangspunkt forslag som ikke er omtalt i saksforelegget, så langt de med rimelighet kan sies å angå samme spørsmål som det som står på saklisten.

Men her er det to begrensninger: Den ene er kravet om at saken skal være tilstrekkelig opplyst og utredet. Det er det i første hånd et ansvar for kommunedirektøren, eller den som møter på hennes vegne, å ta stilling til og eventuelt uttale seg om, se kommunelovens § 13 tredje avsnitt: «Kommunedirektøren skal påse at saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet. Utredningen skal gi et faktisk og rettslig grunnlag for å treffe vedtak», og fjerde avsnitt andre setning: «Hvis kommunedirektøren blir oppmerksom på faktiske eller rettslige forhold som har sentral betydning for iverksettingen av vedtaket, skal han eller hun gjøre det folkevalgte organet oppmerksom på dette på en egnet måte».

Et langt stykke på vei er det opp til det folkevalgte organet om det vil ta hensyn til en slik innvending. Det folkevalgte organet avgjør som utgangspunkt selv når det synes det vet nok om et saksforhold. Det kan – men har ikke plikt til å – utsette saken til et senere møte for å få en tilleggsutredning. Men hvis det treffes vedtak og det viser seg at det var en alvorlig svikt eller mangel i grunnlaget for dette, vil det kunne bli kjent ugyldig – ved lovlighetskontroll eller ved dom.

Den andre begrensningen ligger i de folkevalgtes behov for å være beskyttet mot «overrumpling» i kraft av ny informasjon eller nye forslag som går utenfor rammen av det de hadde grunnlag for å vente i forkant av møtet. Her kommer så bestemmelsen i § 11–3 første setning inn i bildet. Møteleder har kompetanse til å stoppe votering over et forslag som går

utenfor en rimelig forståelse av hva som er «samme sak» som den som er oppført i innkallingen, og det samme kan opposisjonen hvis den kan mønstre en tredel av medlemmene av det folkevalgte organet.

I tillegg har vi nå også fått en viktig, ny regel i bestemmelsens første avsnitt, andre setning, om at alle saksdokumenter skal sendes samtidig med innkallingen. Også hvis det sendes ut eller dukker opp andre saksdokumenter etter dette, kan møteleder eller en tredel av medlemmene motsette seg at det treffes vedtak i saken.

Ikke noe av dette trekker i seg selv en presis grense for hva som er «samme sak», og i praksis er det innen vide grenser opp til det folkevalgte organet selv å avgjøre dette. Med de ulike typer for sperrer som er skissert ovenfor, vil imidlertid dette ikke så lett komme på spissen, men i prinsippet kan dette gjøres til tema for lovlighetsklage eller lovlighetskontroll av eget tiltak etter kap. 27.